

Türkiye’de ekran bağımlılığı konusu ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi

Ferdi Candan¹, Aynur Sağlam², İsmail Şirin³

DOI 10.5281/zenodo.10446212

Özet

"Bilgi çağı" ya da "dijital çağ" olarak adlandırılan 21. yüzyılda insanlar, ekran tabanlı medya kültürünün etkisiyle televizyon, cep telefonu, dizüstü bilgisayar gibi ekranları günlük yaşamlarında yoğun bir şekilde kullanmaya başlamıştır. Bunun sonucunda ekran bağımlılığı diye adlandırılan yeni bir bağımlılık türü akademide daha fazla bir şekilde çalışılmaya başlanmıştır. Toplumun genelini ilgilendiren bu olgu, eğitim bilimleri ile ilişkili bir biçimde bilimsel çalışmalarda incelenmektedir. Son dönemlerde Türkiye’de ekran bağımlılığı konusu lisansüstü tezlerde de çalışılmaktadır. Bu bağlamda ekran bağımlılığı konusu ile ilgili lisansüstü tezlerin şu anki durumunu, gelişimini ve eğilimlerini ortaya çıkarmanın önemli olduğu söylenebilir. Bu yüzden bu araştırmanın amacı, ekran bağımlılığı ile ilgili ulusal literatürü lisansüstü tezler aracılığıyla incelemektir. Çalışma boyunca ekran bağımlılığı ile ilgili erişilebilir lisansüstü tezler, Yükseköğretim Kurumu Ulusal Tez Merkezi üzerinden incelenmiş ve daha sonra bibliyometrik olarak analiz edilmiştir. Bu amaç doğrultusunda araştırmada ekran bağımlılığı konusunu ele alan tezler belirlenmiş, araştırma soruları doğrultusunda tezlerin bibliyometrik göstergeleri çıkartılmış ve bu göstergeler üzerinden analiz işlemi tamamlanmıştır. Araştırmada ekran bağımlılığı konusunun Türkiye'deki lisansüstü tezlerdeki mevcut durumuna ve projeksiyonlarına ilişkin birtakım sonuçlara ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: bağımlılık, ekran bağımlılığı, bibliyometri

Bibliometric Analysis of Postgraduate Theses on Screen Addiction in Turkey

Abstract

In the 21st century, called the "information age" or "digital age"; With the influence of screen-based media culture, people have started to use screens such as televisions, mobile phones and laptops intensively in their daily lives. As a result, a new type of addiction called screen addiction has begun to be studied intensively in academia. This phenomenon, which concerns the general society, has also been studied in relation to educational sciences. Recently, the subject of screen addiction has been intensively studied in postgraduate theses in Turkey. In this context, it can be said that it is important to reveal the current status, development and trends of postgraduate theses on the subject of screen addiction. Therefore, the aim of this research is to examine the literature on screen addiction in Turkey through postgraduate theses. Throughout the study, accessible postgraduate theses on screen addiction were examined through the National Thesis Center of the Council of Higher Education, and these theses were subsequently analyzed bibliometrically. For this purpose, theses addressing the issue of screen addiction were identified in the research, bibliometric indicators of the theses were extracted in line with the research questions, and the analysis process was completed based on these indicators. In the research, some results were reached regarding the current status and projections of the subject of screen addiction in postgraduate theses in Turkey.

Keywords: dependence, screen addiction, bibliometrics

¹ Doktora Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, cinferdi@hotmail.com

² Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, aynuraksu@hotmail.com

³ Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, ie191209@hotmail.com

Giriş

Günümüzde "ekranların" kullanılabilirliğindeki artışla birlikte ekranı olan cihazların sayısı da aynı şekilde artmıştır. Televizyon, cep telefonu, dizüstü bilgisayar vb. ekranlar, herkesin günlük yaşamının bir parçası haline gelmiştir. Adeta insanlar, ekranlar olmadan yaşayamaz bir haldedir. Artık ekran kullanımı, bir kişinin sosyal ilişkilerinde olduğu gibi günlük rutinini, fiziksel sağlığını ve duygusal sağlığını, üretkenliğini etkileyen insanlar arasında kontrol edilemez bir gerçektir (Yobel, 2019, s. 845). Bu durum "ekran bağımlılığı" diye adlandırılan yeni bir fenomenin ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

Bağımlılık, ürün tüketimini kontrol edememe veya belirli boyutlarda kontrol edememe ve olumsuz etkilerini bilmesine rağmen, sürdürülmesi ile sonuçlanır. Eroin, alkol, kokain vb. gibi bağımlılıklar iyi bilinmektedir (Semaille, 2009, s. 335). Ancak ileri teknolojilerin kullanıldığı 21. yüzyılda teknoloji ile ilişkili yeni bağımlılık türleri de ortaya çıkmıştır. Akademik camiada son dönemlerde yoğun bir şekilde çalışılmaya başlayan yeni bağımlılık türlerinden birisi de "ekran bağımlılığı"dır. Ekran bağımlılığı (SA), televizyon, bilgisayar, akıllı telefon ve diğer ekranlı cihazların sınırsız ve kontrolsüz kullanımını (Köprülü vd., 2022, s. 21). Johnson ve diğerine (2022) göre "Ekran bağımlılığı bozukluğu" olarak da bilinen "ekran bağımlılığı" terimi, ekrana dayalı cihazların patolojik kompulsif kullanımını olarak tanımlanır. Oyun bağımlılığı, DSM-V'de yer alan tek ekran tabanlı bağımlılık olsa da, tıp literatüründe internet bağımlılığının veya ekran bağımlılığının, tolerans yönleri de dahil olmak üzere madde bağımlılıklarıyla (tolerans yönleri, yoksunluk, azaltmak veya bırakmak için tekrarlanan başarısız girişimler ve günlük yaşam işlevselliğinde bozulma vb. açısından) benzerlikler gösteren davranışsal bir bağımlılık ve dürtü kontrol bozukluğu olduğu belgelenmiştir ((Johnson vd., 2022, s. 137).

Günümüzde çocuklar, çok çeşitli ekran terminallerinin yaşam biçimlerini derinden etkilediği, ekran tabanlı medya kültürü çağında yaşamaktadır. (Macit ve Kavafoğlu, 2019; Carrier, 2015 ve Li vd., 2022, s. 1). Li ve diğerlerine (2022) göre önceki çalışmalar, yeni yürümeye başlayan çocukların ve okul öncesi çocukların ekran sahipliğinin ve harcanan zamanın arttığını göstermiştir. Amerikan Pediatri Akademisi (AAP), 2 ila 5 yaş arasındaki küçük çocukların günde bir saatten daha az ekran kullanmasını önermektedir ve 18 ila 24 aylıktan küçük çocukların herhangi bir ekran ortamına maruz bırakılmamasını tavsiye eder (Abdul Hadi vd., 2022). Çok sayıda araştırma (Przybylski ve Weinstein, 2019; Zhao vd., 2018), Çin, Hindistan ve Amerika Birleşik Devletleri gibi ülkelerdeki çocukların Amerikan Pediatri Akademisi tarafından önerilen sınırları aşan ekrana maruz kalma sürelerine sahip olduğunu göstermiştir (Li vd., 2022, s. 1). Çocuklarda aşırı ekran süresi, obezite, dil gelişimi gecikmeleri, zayıf biliş, davranış sorunları ve duygusal düzensizlikler gibi birçok sağlık ve psikolojik sonuçla ilişkilidir (Abdul Hadi vd., 2022). Daha yeni çalışmalar, gelişmekte olan beyinde özellikle dil, görsel işleme, yürütme işlevleri ve multimodal ilişkilendirme ile ilgili yollarda mikroyapısal değişiklikleri keşfederek bu ilişkileri desteklemektedir (Sigman, 2017; Korte, 2020 ve Hutton vd., 2020). Ayrıca bazı araştırmalar, Yoğun Erken Ekrana Maruz Kalma'yı (IESE), DEHB ve öğrenme bozuklukları gibi nörogelişimsel bozuklukların teşhisinde merkezi olan dikkat, dil, duygu düzenleme ve sosyalleşme gibi farklı değişkenler üzerindeki zararlı sonuçlarıyla ilişkilendirilmiştir (Harlé, 2019). Yine Harlé (2019), erken yaşta yoğun ekran maruziyeti (günde 4 saatten fazla) ile bazı muhtemelen savunmasız küçük çocuklarda (6 yaşından küçük) Otizm Spektrum Bozukluklarının sonraki semptomları arasında nedensel bir ilişkiyi destekleyen artan klinik ve ampirik kanıtlar olduğunu öne sürmektedir.

Singh'e (2022, s. 4) göre ekran bağımlılığı, uyuşturucu, kumar ve alkolizm bağımlılığına benzer. Alkol gibi sağlığa zarar vermez, yine de 'toksisitesi' bilinçaltını ve dünyayla olan ilişkiyi etkiler. Ekran bağımlılığı nedeniyle insanlar, ekran başındayken uykusuzluk, aile ve toplum içinde

dağınıklık ve dahası birçok sorunla karşı karşıya kalmaktadır (Yobel, 2019, s. 846). Günümüzde çocuklar, ergenler, gençler, yetişkinler, hemen hemen herkes ekran bağımlılığı ile ilişkili çeşitli sorunlarla yüzleşmektedir (Aybal, 2021; Duygulu, 2021; Esen, 2021 ve Deniz, 2022). Bundan dolayı ekran bağımlılığı sorununun akademik camiada daha fazla bir şekilde çalışıldığı söylenebilir.

Ekran bağımlılığı sorununun akademik camiada son dönemlerde daha fazla bir biçimde çalışıldığını öngören bu araştırma, ekran bağımlılığı konusunun mevcut durumunu tespit etmek için Türkiye'deki lisansüstü tezleri araştırma evrenine almıştır. Lisansüstü tez çalışmaları üzerine yapılan araştırmalar, belirli bir konunun bir alandaki durumunu, gelişimini ve eğilimlerini ortaya koyması açısından son derece önemlidir. Hem öğrenciler hem de akademik kurumlar açısından lisansüstü araştırma tezlerinin incelenmesi hayati önem taşımaktadır (Candan, 2022). Bu yüzden bu araştırmanın amacı, ekran bağımlılığı ile ilgili ulusal literatürü lisansüstü tezler aracılığıyla incelemektir. Çalışma boyunca ekran bağımlılığı ile ilgili erişilebilir lisansüstü tezler, Yükseköğretim Kurumu Ulusal Tez Merkezi üzerinden incelenmiş ve daha sonra bibliyometrik olarak analiz edilmiştir. Bu bağlamda bu çalışma, lisansüstü tezler kapsamında ekran bağımlılığı konusuna ilişkin ulusal literatürün belirlenmesini, araştırma örneklemindeki dokümanların incelenmesiyle elde edilen verilerin bibliyometrik olarak incelenmesini ve ortaya çıkan bibliyometrik göstergelerin değerlendirilip yorumlanmasını problem edinmiştir.

Türkiye'de Bağımlılık veya Dijital Teknolojilerden Kaynaklanan Yeni Bağımlılıklar Üzerine Yapılan Bibliyometrik Araştırmalar

Türkiye'de başlangıçta uyuşturucu, sigara ve alkol gibi bağımlılıklar ekseninde yapılan araştırmalar, son yıllarda dijital teknolojilerin sebep olduğu spesifik bağımlılıklara odaklanmaya başlamıştır. Günümüzde ekran tabanlı medya kültürünün insanların yaşamının odağında olması ve bu durumun yol açtığı sorunlar, konunun son otuz yılda akademide yoğun bir biçimde çalışılmasına sebep olmuştur. Türkiye'de bağımlılık veya dijital teknolojilerden kaynaklanan bağımlılıklar üzerine bibliyometrik araştırmalar da yapılmıştır. Bu araştırmaların belli başlılarına aşağıda kısaca değinilecektir.

Kınlı ve diğerlerinin (2020), "Uyuşturucu Kullanımı Üzerine Sosyolojik Araştırmaların Bibliyometrik Analizi" adlı makalesinde, Web of Science (WoS) veri tabanında 1980'lerden günümüze sosyoloji kategorisinde uyuşturucu kullanımı üzerine yayınlan bilimsel yayınları bibliyometrik olarak incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmada uyuşturucu kullanımı ile ilgili sosyoloji kategorisinde öne çıkan temalar stratejik görseller kullanılarak görselleştirilmiştir. Araştırmada bibliyometrik analiz yöntemiyle uyuşturucu bağımlılığı ilgili yayınlarda kullanılan yaygın temalar, temaların birbiriyle ilişkilendirme biçimleri, araştırmaların konuları, çalışmalarda en fazla kullanılan anahtar kelimeler tespit edilmiştir.

Yaman (2021), "Türkiye'de Gençlik ve Bağımlılık: Bibliyometrik ve Tematik Araştırma (1910-2020)" adlı kitabında, Türkiye'de 1910-2020 yılları arasında çeşitli disiplinlerin kapsamında yapılan gençlik çalışmaları arasından "gençlik ve bağımlılık" temalı çalışmaları, bibliyometrik ve tematik olarak incelemiştir. Kitapta "gençlik ve bağımlılık" temalı çalışmalarla ilgili bir takım akademik tespitlere ulaşılmış, konu ile ilgili araştırmalar yapacak akademisyenlerin başvurabileceği kaynak bir eser ortaya çıkmıştır.

Tuncer ve diğerlerinin (2022), "Dijital Oyun Bağımlılığı, Davranış Problemleri ve Akademik Performans: Bibliyometrik Bir Haritalama" adlı çalışmada, anahtar kelime, yayın, dergi, yazar, ülke, üniversite, yayın ve atıf sayısı gibi çeşitli değişkenler açısından; ortak yazarlık, bibliyografik eşleştirme, birlikte çalışma ve alıntı analizi ile oyun bağımlılığı, davranış sorunları

ve akademik performans alanlarındaki araştırma eğilimini ortaya çıkarmayı amaçlamışlardır. Araştırmada VOSviewer yazılımı kullanılarak yapılan bibliyometrik analiz sonucunda; oyun bağımlılığı, davranış sorunları ve akademik performans alanında yapılan çalışmalar açısından ABD, İngiltere ve Avustralya'nın en etkili ülkeler olduğu tespit edilmiştir. Yine araştırmada, oyun bağımlılığı, davranış sorunları ve akademik performansla ilgili çalışmaların güncel gelişmeleri dikkate aldığı belirlenmiştir.

Ergin ve Ergin (2022), "Dijital Oyun ile İlgili Çalışmaların İncelenmesi: Bir Bibliyometrik Analiz" adlı makalesinde, "dijital oyun" ile ilgili Web of Science (WoS)'ta yayınlanmış çalışmaları, içerik açısından ve bibliyometrik olarak incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonuçlarına göre Web of Science (WoS)'ta "dijital oyun" ile ilgili en fazla yayın yapan yazarın Gwo-Jen Hwang, en fazla yayın yapan üniversitenin "National Taiwan University of Science and Technology", en fazla yayın yapılan ülkenin ABD, en fazla atıf alan yazarın Prensky, anahtar kelime olarak en fazla kullanan kelimenin "Digital game-based learning" olduğu tespit edilmiştir.

Cırcır (2023), "Uluslararası Dergilerde Yayımlanan Nomophobia ile İlgili Akademik Çalışmaların Bibliyometrik Analizi" adlı çalışmada, insanların akıllı telefonundan uzak kalma korkusu olarak tanımlanan Nomofobia kavramı ile ilgili "Web of Science" yayın indekslerinde yayımlanan akademik makaleleri bibliyometrik olarak incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın bibliyometrik sonuçlarına göre Nomofobia kavramı ile ilgili ilk çalışmanın 2010 yılında yayımlandığı ve zamanla yapılan çalışma sayısının arttığı, makalelerin en fazla "International Journal Of Environmental Research And Public Health" ve "Computers In Human Behavior"de yayınlandığı, yine kavramın en fazla Türkiye'de çalışıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca ortak atıflar açısından Griffiths, M. ve Lin, C.Y. gibi yazarların ön sıralarda olduğu, Nomophobia ile ilgili makalelerde kavramın bağımlılık, ergen ve akademik performans gibi kelimelerle birlikte çalışıldığı belirlenmiştir.

Halaç ve Öğülmüş (2023), "Dijital Oyun İçerikli Tezlerin Bibliyometrik Analizi" adlı makalesinde dijital oyun ile ilgili lisansüstü tezleri bibliyometrik olarak incelemeyi amaçlamıştır. Çalışmada dijital oyun ile alakalı 168 lisansüstü tezdən örneklem olarak belirlenen 24 lisansüstü tez bibliyometrik olarak analiz edilmiştir. Araştırmada dijital oyun ile ilgili yapılan tezler üzerinden bir takım akademik tespitlere ulaşılmış, konu ile ilgili yapılacak çalışmalar ilgili önerilerde bulunulmuştur.

Pektaş ve Aydın (2022), "Sanal Kaytarma Konusunda Hazırlanan Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Profili" adlı makalesinde, sanal kaytarma konusunda hazırlanmış lisansüstü tezleri çeşitli parametreler açısından inceleyerek tezlerin bibliyometrik profilini çıkarmayı amaçlamıştır. Araştırma sonuçlarına göre tezlerin Türkçe dilinde ve yüksek lisans düzeyinde hazırlandığı, konunun en fazla 2019 yılında çalışıldığı, tez danışmanlarının çoğunluğunun Doç. Dr. olduğu, tezlerin çoğunluğunun Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme ana bilim dalı ve Eğitim Bilimleri ana bilim dalı bünyesinde hazırlandığı tespit edilmiştir.

Yöntem

Bu araştırma, Türkiye'deki ekran bağımlılığı ile ilgili literatürü araştırma evrenine almıştır. Literatürün kapsamını ekran bağımlılığı ile ilgili lisansüstü tezler oluşturmaktadır. Araştırma örnekleme için Yüksek Öğretim Kurumu Ulusal Tez Merkezi elektronik arşivinde 'ekran bağımlılığı' kelimesi aranmış, tezlerin özetinde 'ekran bağımlılığı' kavramı geçen 18 lisansüstü tez (2023 yılı henüz tamamlanmadığı için örnekleme dâhil edilmemiştir) örneklem havuzuna alınmıştır. Sonrasında bu tezler doküman incelemesi yöntemiyle incelenerek araştırma için gerekli veriler elde edilmiştir. Doküman incelemesi, yazılı belgelerin içeriğini titizlikle ve sistematik olarak analiz etmek için kullanılan nitel bir araştırma yöntemidir (Wach, 2013'den

akt. Kırıl, 2020). Doküman incelemesi, basılı ve elektronik materyaller ve benzeri tüm belgeleri incelemek ve değerlendirmek için kullanılan sistemli bir araştırma yöntemidir. Nitel araştırmalarda kullanılan diğer yöntemler gibi doküman analizi de anlam çıkarmak, konuya ilişkin bir anlayış oluşturmak ve ampirik bilgiyi geliştirmek için verilerin incelenmesini ve yorumlanmasını gerektirir (Corbin ve Strauss, 2008'den akt. Kırıl, 2020).

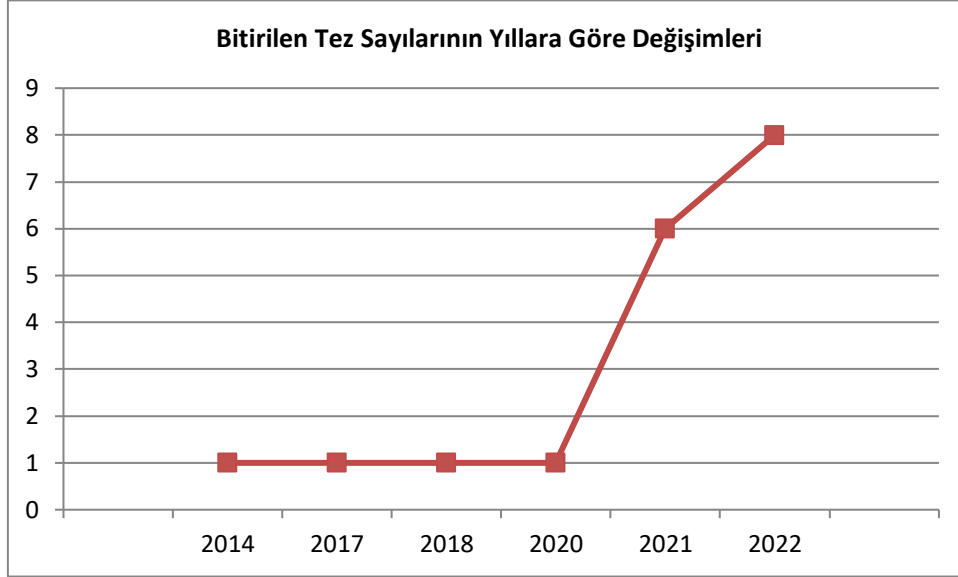
Örneklem havuzundaki lisansüstü tezlerin incelemesi yoluyla elde edilen veriler bibliyometrik olarak analiz edilmiş ve bu analiz sonucunda bir takım bulgulara ulaşılmıştır. Bibliyometri, kitapların, makalelerin ve diğer yayın biçimlerinin miktarını ve kalitesini analiz etmek ve ölçmek için kullanılan bir dizi matematiksel ve istatistiksel yöntemdir (Durieux ve Gevenois, 2010). Bibliyometri, çeşitli alanlardaki uygulamalarıyla meşru bilimsel araçlar olarak ün kazanmıştır (Weingart, 2005). Bibliyometri, makaleler, yayınlar, atıflar, patentler ve diğer daha karmaşık göstergeler biçimindeki bilimsel çıktıların sayımına ve istatistiksel analizine dayanır. Ülkelerin bilimsel uzmanlıkları ve performanslarının yanı sıra araştırma faaliyetlerini, laboratuvarları ve bilim insanlarını değerlendirmede önemli bir araçtır (Okubo, 1997). Bu teknik, çok fazla sayıdaki akademik literatürün gözle görülebilir bir incelemesini sağlayabilir ve bunun yanında zaman içinde ki önemli eserleri ve dergileri, verimli yazarları, etkili kuruluşları ve ülkeleri sistematik bir biçimde belirlemek için kullanılabilir (Van Eck ve Waltman, 2010). Bibliyometrik analiz, pek çok literatür girdisinin incelenmesine izin verir ve araştırma konuları, yazarlar, yayınlar, zaman dilimleri, alıntı sayısı, araştırma noktaları ve trendler gibi özellikleri ortaya çıkarır (Qing vd., 2022). Bu araştırma kapsamında yapılan bibliyometrik analizde ise aşağıdaki soruların yanıtları aranmıştır:

- Türkiye'de ekran bağımlılığı konusunu ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin yıllara göre sayılarının değişimleri nasıldır?
- Türkiye'de ekran bağımlılığı konusu ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin türlerine göre dağılımı nasıldır?
- Türkiye'de ekran bağımlılığı konusu ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin dillerinin dağılımı nasıldır?
- Türkiye'de ekran bağımlılığı konusu ile ilgili yapılan lisansüstü tezler hangi üniversitelerde hazırlanmıştır?
- Türkiye'de ekran bağımlılığı konusu ile ilgili yapılan lisansüstü tezler hangi ana bilim dallarında hazırlanmıştır?
- Türkiye'de ekran bağımlılığı konusu ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerde kullanılan anahtar kelimelerin analizi nasıldır?
- Türkiye'de ekran bağımlılığı konusu ile ilgili yapılan lisansüstü tezler konuyu hangi açılardan ele almaktadır?
- Türkiye'de ekran bağımlılığı konusu ile ilgili yapılan lisansüstü tezler hangi yöntemleri kullanmıştır?
- Türkiye'de ekran bağımlılığı konusu ile ilgili yapılan lisansüstü tezler hangi veri toplama araçlarını kullanmıştır?
- Türkiye'de ekran bağımlılığı konusu ile ilgili yapılan lisansüstü tezler hangi analiz yöntemlerini kullanmıştır?

Bulgular

Bu bölümde araştırma soruları doğrultusunda yapılan bibliyometrik analize ilişkin bulguları yer almaktadır.

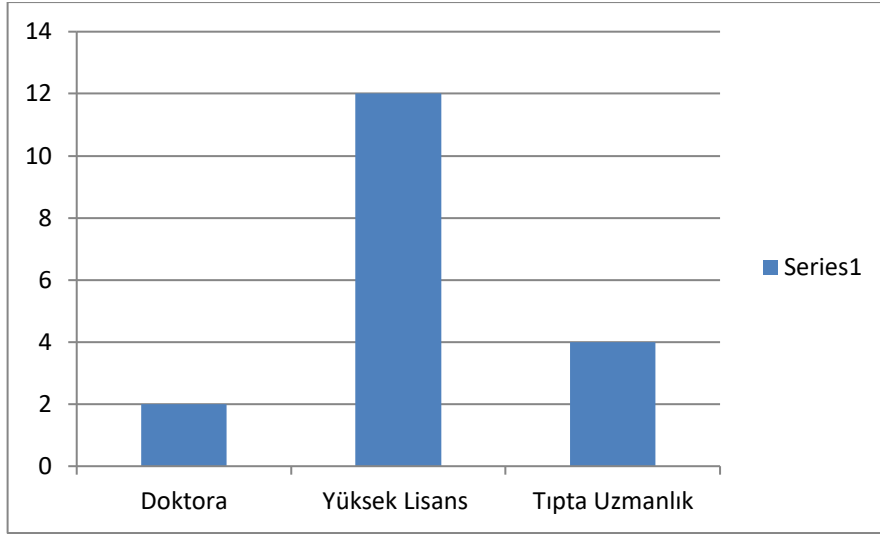
Bitirilen Tez Sayılarının Yıllara Göre Değişimleri

Şekil 1. Bitirilen Tez Sayılarının Yıllara Göre Değişimleri

Türkiye’de ekran bağımlılığı konusu ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin yıllara göre sayılarının değişimleri incelendiğinde; ilk tezin 2014 yılında Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Ana Bilim Dalı’nda bitirilen “Ekran Bağımlılığı Olan Çocuklarda İnsülin Duyarlılığının Değerlendirilmesi” adlı Tıpta Uzmanlık tezi olduğu görülmektedir (Köprülü, 2014). İlk tezin ardından konuyla alakalı 2017 yılında 1 Yüksek Lisans tezinin, 2018 yılında 1 Tıpta Uzmanlık tezinin, 2020 yılında 1 Yüksek Lisans tezinin bitirildiği tespit edilmiştir. Tez sayılarındaki ilk büyük sıçrayış 2021 yılında gerçekleşmiştir. 2021 yılında toplamda 6 tez (1 Doktora tezi, 3 Yüksek Lisans tezi, 2 Tıpta Uzmanlık tezi) bitirilmiştir. 2022 yılında ise toplamda 8 tez ((1 Doktora tezi, 7 Yüksek Lisans tezi) bitirildiği dikkate alınırsa sıçrayışın 2022’de devam ettiği söylenebilir.

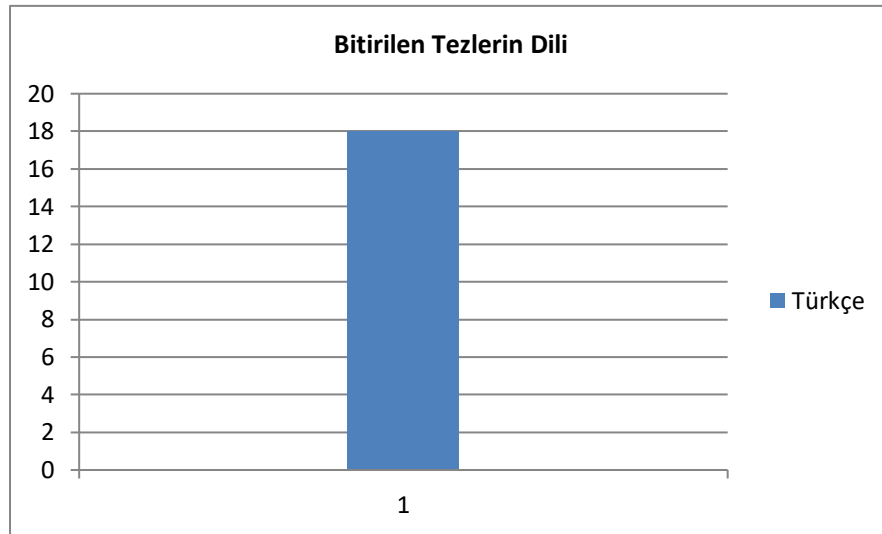
Ekran Bağımlılığı Konusu İle İlgili Tezlerin Türlerine Göre Dağılımı

Şekil 2. Ekran Bağımlılığı Konusu ile İlgili Tezlerin Türlerine Göre Dağılımı

Ulusal Tez Merkezi veri tabanında, 2022 yılına kadar tez özetlerinde 'ekran bağımlılığı' kavramını kullanmış 18 tez (1 tez konuyla alakasız olarak kavramı kullandığı için bu sayıya dâhil edilmemiştir) tespit edilmiştir. Bu tezlerin 2 tanesinin doktora tezi, 12 tanesinin yüksek lisans tezi, 4 tanesinin de tıpta uzmanlık tezi olduğu görülmüştür.

Bitirilen Tezlerin Dili

Şekil 3. Bitirilen Tezlerin Dili

Türkiye'de 'ekran bağımlılığı' konusu ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin tamamının Türkçe dilinde yazıldığı tespit edilmiştir (n=18; %100).

Ekran Bağımlılığı Konusu ile İlgili Tezlerin Hazırladığı Üniversiteler

Tablo 1. Ekran Bağımlılığı Konusu ile İlgili Tezlerin Hazırlandığı Üniversiteler

Üniversiteler	Frekans	%
İstanbul Gelişim Üniversitesi	2	11,10
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi	1	5,55
Marmara Üniversitesi	1	5,55
İstanbul Arel Üniversitesi	1	5,55
İstanbul Ticaret Üniversitesi	1	5,55
Sağlık Bilimleri Üniversitesi	1	5,55
İstanbul Aydın Üniversitesi	1	5,55
Atatürk Üniversitesi	1	5,55
Fırat Üniversitesi	1	5,55
İstanbul Üniversitesi	1	5,55
Hasan Kalyoncu Üniversitesi	1	5,55
Ege Üniversitesi	1	5,55
Üsküdar Üniversitesi	1	5,55
Çağ Üniversitesi	1	5,55
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	1	5,55
Akdeniz Üniversitesi	1	5,55
Selçuk Üniversitesi	1	5,55

Türkiye’de ekran bağımlılığı konusu ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin hazırlandığı üniversitelere bakıldığında, en fazla tezin (n=2) İstanbul Gelişim Üniversitesi’nde hazırlandığı görülmektedir. Diğer üniversitelerde ise hazırlanan tez sayısının (n=1) eşit olduğu tespit edilmiştir. Konu hem vakıf üniversitelerinde hem de devlet üniversitelerinde çalışılmıştır. Bitirilen 18 tezin 7 tanesi vakıf üniversitesinde, 11 tanesi ise devlet üniversitesinde hazırlanmıştır. Herhangi bir üniversitenin konuya yoğun bir şekilde odaklandığına ilişkin bir bulgu tespit edilememiştir.

Tablo 2. Ekran Bağımlılığı Konusu İle İlgili Tezlerin Hazırlandığı Ana Bilim Dalları

Ana Bilim Dalı	Frekans	%
Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Ana Bilim Dalı	1	5,55
Ekoturizm Ana Bilim Dalı	1	5,55
Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı	1	5,55
Psikoloji Ana Bilim Dalı	5	27,75
Medya ve İletişim Ana Bilim Dalı	1	5,55
Aile Hekimliği Ana Bilim Dalı	2	11,10
Yeni Medya ve İletişim Ana Bilim Dalı	1	5,55
Girişimcilik ve İnovasyon Yönetimi Ana Bilim Dalı	1	5,55
Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Ana Bilim Dalı	1	5,55
Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Ana Bilim Dalı	1	5,55
Eğitim Bilimleri Eğitimi Ana Bilim Dalı	1	5,55
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı	1	5,55
Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi Eğitimi Ana Bilim Dalı	1	5,55

Türkiye’de ekran bağımlılığı konusu ile ilgili tezlerin en fazla Psikoloji Ana Bilim Dalı’nda (n=5) hazırlandığı tespit edilmiştir. Ekran bağımlılığı konusu ikinci sırada en fazla Aile Hekimliği Ana bilim Dalı’nda (n=2) çalışılmıştır. Diğer ana bilim dallarında konu eşit oranda (n=1) çalışılmıştır. Konunun çalışıldığı ana bilim dalları incelendiğinde birçok ana bilim dalında ekran bağımlılığı olgusunun ele alındığı tespit edilmiştir.

Ekran Bağımlılığı Konusu ile İlgili Tezlerde Kullanılan Anahtar Kelimeler

Tablo 3. Ekran Bağımlılığı Konusu ile İlgili Tezlerde Kullanılan Anahtar Kelimeler

Anahtar Kelimeler	Frekans	%
Ekran Bağımlılığı	12	17,14
Pandemi	5	7,14
Covid-19	3	4,28
Problemlili Medya Kullanımı	2	2,85
Çocuk	2	2,85
Okul Öncesi Eğitim	2	2,85
İletişim	2	2,85
Uzaktan Eğitim	2	2,85
Diğer Kelimeler	40.(1)	57,14

Ekran Bağımlılığı konusu ile ilgili Türkiye’de tamamlanan 18 lisansüstü tezde 70 anahtar kelime, kullanım sıklığına göre sıralandığında “*Ekran Bağımlılığı*” (n=12) anahtar kelimesinin en fazla kullanıma sahip olduğu tespit edilmiştir. “*Ekran Bağımlılığı*” kelimesinden sonra en fazla kullanılan diğer anahtar kelimeler ise “*Pandemi*” (n=5), “*Covid-19*” (n=3), “*Problemlili Medya Kullanımı*” (n=2), “*Çocuk*” (n=2), “*Okul Öncesi Eğitim*” (n=2), “*İletişim*” (n=2) ve “*Uzaktan Eğitim*” (n=2) olarak belirlenmiştir.

Ekran Bağımlılığı Konusu İle İlgili Lisansüstü Tezlerin Konuya Bakış Açısı

Tablo 4. Ekran Bağımlılığı Konusu İle İlgili Lisansüstü Tezlerin Konuya Bakış Açısı

<p>Ekran Bağımlılığı / Fiziksel ve Ruhsal Sağlık</p>	<p>Ekran bağımlılığı olan çocuklarda insülin duyarlılığının azalması (Köprülü, 2014).</p> <p>18-45 yaş arası (erken yetişkin ve yetişkin) bireylerin ekran kullanma alışkanlıkları ile narsisizm, öznel iyi oluş ve obsesif kompulsif bozukluk düzeylerinin incelenmesi (Altınok, 2020).</p> <p>Çocuklarda ekran bağımlılığının fiziksel aktivite, fiziksel performans, denge, sirkadiyen ritim ve yaşam kalitesi ile ilişkisinin incelenmesi (Koyuncu, 2022).</p> <p>Üniversite öğrencilerinde ekran bağımlılığı durumunun ve bu bağımlılığın uyku kalitesi, kuru göz, karpal tünel sendromu gibi sağlık sorunlarıyla ilişkisinin belirlenmesi (Çınar, 2021).</p> <p>Okul öncesi çocukların teknoloji bağımlılığı düzeylerinin bağlanma örüntüleri açısından incelenmesi (Akbalı, 2022).</p> <p>Okul öncesi çocuklarda ekran bağımlılığı ile öz bakım becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Bodur, 2022).</p>
<p>Ekran Bağımlılığı / Covid-19 Pandemisi</p>	<p>Covid-19 pandemisi döneminde lise öğrencilerinin; ekran bağımlılığı ve ekran başında geçirdikleri süre ile teknolojik yeterlilik ve akademik başarıları arasındaki ilişkilerin incelenmesi (Duygulu, 2021).</p> <p>Covid-19 pandemisi döneminde ilköğretim kademesindeki çevrimiçi eğitim sürecinin öğrencilerde ekran bağımlılığına sebep olması (Gökalp, 2021).</p> <p>Covid-19 pandemisi döneminde çocukların ekran bağımlılığı ile sosyal becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Temiz, 2022).</p> <p>Covid-19 pandemisi döneminde üniversite öğrencilerinde ortaya çıkan kaygı ile ekran bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi (Deniz, 2022).</p> <p>Covid-19 pandemisi döneminde ilköğretim kademesindeki uzaktan eğitim sürecinin öğrencilerde ekran bağımlılığını arttırması (Meriç, 2022).</p> <p>Covid-19 pandemisi döneminde okul öncesi eğitime devam eden öğrencilerde ekran bağımlılığı sorununun ortaya çıkması (Etçi, 2022).</p>
<p>Ekran Bağımlılığı / Çözüm Önerileri</p>	<p>Geleceğe sağlıklı adımlar programı ile çocuklardaki ekran bağımlılığını azaltmak (Yılmaz, 2022).</p> <p>Ekran bağımlılığının yol açtığı rahatsızlıklar ile mücadele etmek için yenilikçi eğitim yöntemlerinin (Doğa okulları önerisinin) geliştirilmesi (Koyuer, 2017).</p>

Ekran Bağımlılığı / Aile	İlkokul öğrencilerinin ekran bağımlılığına eğilim düzeyini saptamak, eğilim ile ilişkili faktörleri belirlemek ve ailelerin çocuklarının eğilimleri ile ilgili farkındalıklarını belirlemek (Akça, 2018). 4-11 yaş çocuklarda ekran bağımlılığı eğiliminin incelenmesi ve ebeveynlerin ekran bağımlılığını önlemeye yönelik tutumlarının değerlendirilmesi (Aybal, 2021).
Ekran Bağımlılığı / Bilişim Teknolojileri ve Yeni Medya	Yeni medya bağlamında ekran bağımlılığının bireyleri etkicarete yöneltmesi olgusunun incelenmesi (Esen, 2021). Okul öncesi eğitiminde dinamik matematik öğrenme nesnelerinin kullanılmasının avantajlarının karşısında dezavantajlarından birisinin ekran bağımlılığı olması (Kurt, 2021).

Ekran bağımlılığı konusu ile ilgili lisansüstü tezlerin konuya bakış açısı, beş ana başlık altında gruplandırılabilir. Bu ana başlıklar; ekran bağımlılığı / fiziksel ve ruhsal sağlık, ekran bağımlılığı / covid-19 pandemisi, ekran bağımlılığı / çözüm önerileri, ekran bağımlılığı / aile, ekran bağımlılığı / bilişim teknolojileri ve yeni medya şeklinde sınıflandırılabilir. Ekran bağımlılığı / fiziksel ve ruhsal sağlık ana başlığı altında; ekran bağımlılığı olan çocuklardaki insülin duyarlılığı, 18-45 yaşları arasındaki bireylerde ekran bağımlılığından kaynaklanan ruhsal anomaliler, çocuklarda ekran bağımlılığının sebep olduğu onların yaşam kalitesini etkileyen fiziksel sorunlar, yine okul öncesi döneminde ekran bağımlılığının çocukların öz bakım becerilerini ve bağlanma örüntülerini nasıl etkilediği, üniversite öğrencilerindeki ekran bağımlılığı durumunun yol açtığı sağlık sorunları konuları çalışılmıştır. Ekran bağımlılığı / covid-19 ana başlığı altında ise covid-19 pandemisi döneminde artan ekran bağımlılığı olgusu, okul öncesine, ilköğretime, liseye ve üniversiteye devam eden öğrenciler açısından ayrı ayrı incelenmiştir. Covid-19 pandemisi sürecinin tetiklediği ekran bağımlılığı sorunu bu çalışmalarda; öğrencilerin akademik başarıları, teknolojik yeterlikleri, sosyal becerileri ve kaygıları bağlamında çalışılmıştır. Ekran bağımlılığı / çözüm önerileri ana başlığı altında da ekran bağımlılığı ile mücadele etmek için sağlıklı yaşam programı, yenilikçi eğitim yöntemleri önerileri sunulmuştur. Ekran bağımlılığı / aile ana başlığı altında ise ekran bağımlılığı araştırmalarına aileler de dâhil edilmiştir. Son olarak ekran bağımlılığı / bilişim teknolojileri ve yeni medya ana başlığı altında ekran bağımlılığı konusu bilişim teknolojileri ve yeni medya kapsamında ele alınmıştır.

Ekran Bağımlılığı Konusu ile İlgili Lisansüstü Tezlerde Kullanılan Yöntemler**Tablo 5.** Ekran Bağımlılığı Konusu ile İlgili Lisansüstü Tezlerde Kullanılan Yöntemler

Yöntem	Frekans	%
İlişkisel Tarama Modeli (Nicel Desen)	6	30
Çoklu Strateji (Karma Yöntem) Deseni	4	20
Kesitsel Araştırma (Nicel Desen)	4	20
Fenomenoloji / Olgu Bilim (Nitel Desen)	3	15
Doküman İncelemesi (Nitel Desen)	2	10
Genel Tarama Modeli (Nicel Desen)	1	5

Ekran bağımlılığı konusu ile ilgili lisansüstü tezler yöntemlerine göre incelendiğinde; tezlerin 6 tanesinin ilişkisel tarama (nicel) desenine, 4 tanesinin çoklu strateji (karma yöntem) desenine, yine 4 tanesinin kesitsel araştırma (nicel) desenine, 3 tanesinin fenomenoloji / olgu bilim (nitel) desenine, 2 tanesinin doküman incelemesi (nitel) desenine, 1 tanesinin genel tarama (nitel) desenine sahip olduğu tespit edilmiştir. Yöntemsel açıdan tezlerde niceliksel paradigmanın (pozitivist yaklaşımın) etkisinin daha yoğun olduğu görülmüştür. Nitel desen kullanan tezlerde, fenomenoloji / olgu bilim (n=3) yöntemi daha fazla kullanılmıştır. Bunu doküman incelemesi (n=2) yöntemi takip etmektedir.

Ekran Bağımlılığı Konusu ile İlgili Lisansüstü Tezlerde Kullanılan Veri Toplama Araçları**Tablo 6.** Ekran Bağımlılığı Konusu ile İlgili Lisansüstü Tezlerde Kullanılan Veri Toplama Araçları

Veri Toplama Araçları	Frekans	%
Ölçek	11	45,76
Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	6	24,96
Test	3	12,48
Anket	2	8,32
Yapılandırılmamış Görüşme Formu	1	4,16
Derinlemesine Görüşme Formu	1	4,16

Ekran bağımlılığı ile ilgili tamamlanan tezlerde hem nicel desene hem nitel desene hem de karma (çoklu) araştırma desenine uygun veri toplama araçları kullanılmıştır. Tezlerde en fazla kullanılan veri toplama tekniği ölçektir (n=11; %45,76). İkinci sırada yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır (n=6; %24,96). Üçüncü sırada test yer almaktadır (n=3; %12,48). Dördüncü sırada anket bulunmaktadır (n=2; %8,32). Son sırada ise yapılandırılmamış görüşme formu (n=1; %4,16) ve derinlemesine görüşme formu (n=1; %4,16) yer almaktadır.

Ekran Bağımlılığı Konusu ile İlgili Lisansüstü Tezlerde Kullanılan Analiz Yöntemleri

Tablo 7. Ekran Bağımlılığı Konusu ile İlgili Lisansüstü Tezlerde Kullanılan Analiz Yöntemleri

Analiz Yöntemleri	Frekans	%
İstatistiksel Analiz (SPSS)	13	59,02
İçerik Analizi	7	31,78
Basit İstatistiksel Analiz	1	4,54
Doküman Analizi	1	4,54

Tezlerde en fazla kullanılan analiz yöntemi SPSS programı ile yapılan istatistiksel analizdir (n=13; %59,02). İkinci sırada nitel bir analiz yöntemi olan içerik analizi bulunmaktadır (n=7; %31,78). Son sırada eşit oranlarıyla doküman analizi (n=1; %4,54) ve basit istatistiksel analiz (n=1; %4,54) yer almaktadır.

Sonuç ve Tartışma

Ekran bağımlılığı ile ilgili ilk tezin 2014 yılında bitirildiği tespit edilmiştir. Bu bağlamda Türkiye’de konunun lisansüstü tezlerde yakın bir zamanda çalışılmaya başlandığı söylenebilir. Ekran bağımlılığını çalışan tezlerde ilk büyük sıçrayışın 2021 yılında gerçekleştiği belirlenmiştir. 2021 yılına kadar konuyla alakalı toplamda 4 tez tamamlanırken 2021 yılı içinde birden toplamda 6 tez tamamlanmıştır. 2022 yılında ise konuya ilgi daha da artarak toplamda 8 tez bitirilmiştir. 2021 ve 2022 yıllarında tamamlanan tezlerin konuya bakış açısında covid-19 pandemisinin belirli bir ağırlığa sahip olduğu dikkate alınırca bu istikrarlı sıçrayışın covid-19 pandemisiyle ilgili olduğu ileri sürebilir. Covid-19 pandemisi birçok ülkeyi sert kapanma önlemlerini uygulamaya yönlendirmiştir. Ülkeler, Covid-19’un dünya geneline yayılmasıyla birlikte, önce sınırlarını diğer ülkelere kapatmaya başlamıştır. Sonrasında okulların kapatılması (uzaktan eğitime geçilmesi), sokağa çıkma kısıtlamaları vb. önlemler ile salgının hızı ve yayılımı yavaşlatılmaya ve engellenmeye çalışılmıştır (Yılmaz ve Candan, 2020). Bu süreçte birçok araştırmacı, internetin aşırı kullanımı, çevrimiçi oyun, sosyal medya bağımlılığı, sanal kumar, aşırı izleme, elektronik cihaz kullanım bozukluğu, aşırı ekran süresi ve ekran bağımlılığı gibi covid-19 pandemisinin sert koşullarıyla artış gösteren bu bağımlılıkları araştırmıştır (Király vd., 2020; Rahayu vd., 2021; Arora vd., 2021; Siani ve Marley, 2021; Duan, 2021). Konunun bir anda Türkiye’de lisansüstü tezlerde daha fazla çalışılmaya başlanması bu durumla ilgili olabilir.

En fazla psikoloji disiplininde çalışılan ekran bağımlılığı konusu, tıp, fizik tedavi ve rehabilitasyon, iletişim bilimleri, eğitim bilimleri, turizm, çocuk gelişimi gibi çeşitli alanlarda da çalışılmıştır. Bu bağlamda değerlendirildiğinde ekran bağımlılığı olgusunun disiplinler arası bir konu olduğu söylenebilir. Ayrıca konuyla ilgili tamamlanan tezlerin dilinin Türkçe olduğu görülmüştür. Bu durum, ekran bağımlılığı konusuyla ilgili ulusal literatürde tarama yapan araştırmacılar için (konunun ulusal literatüre etkisi açısından) olumlu olabilir. Ama farklı ülkelerden bu konuyu çalışan araştırmacılar için ise (konunun uluslararası literatüre etkisi açısından) bu durum olumsuz olabilir. Konunun çalışıldığı tezlerde kullanılan anahtar kelimeler incelendiğinde, en fazla kullanılan anahtar kelimenin *ekran bağımlılığı* ve sonrasında 2. en fazla kullanılan anahtar kelimelerin *pandemi* ve *covid-19* olduğu görülmüştür. Diğer anahtar kelimelerde incelendiğinde covid-19 pandemisi ile ilişkili farklı anahtar kelimelerin (*uzaktan eğitim* gibi) olduğu görülmüştür. Bu durum değerlendirildiğinde konunun bir anda popüler olmasında covid-19 pandemisinin etkili olduğu söylenebilir.

Türkiye’de ekran bağımlılığı konusu ile ilgili tamamlanan tezlerin konuyu ele alış biçimleri, beş ana başlık altında gruplandırılmıştır. Ekran bağımlılığı / fiziksel ve ruhsal sağlık; ekran bağımlılığı / covid-19 pandemisi; ekran bağımlılığı / çözüm önerileri; ekran bağımlılığı / aile;

ekran bağımlılığı / bilişim teknolojileri ve yeni medya şeklinde bir gruplandırma yapılmıştır. Konu en fazla covid-19 pandemisi bağlamında çalışılmıştır. Ekran bağımlılığının covid-19 ile birlikte daha gözle görülebilir bir sorun haline geldiği söylenebilir. Yine ekran bağımlılığının fiziksel ve ruhsal sağlığa etkilerinin fazla olması; konunun fiziksel ve ruhsal sağlık bağlamında daha yoğun bir biçimde çalışılmasında etkili olduğu değerlendirilebilir.

Ekran bağımlılığı konusuyla ilgili tamamlanan tezlerde kullanılan yöntemler incelendiğinde; çalışmalarda nicel desenin daha ağırlıklı olduğu görülmektedir. Bu durum çoğunlukla ekran bağımlılığı olgusunun ne olduğunu tespitiye yönelik çalışmaların daha fazla olmasından kaynaklanıyor olabilir. Konu ile ilgili bitirilen tezlerde kullanılan veri toplama yöntemleri incelendiğinde; nicel ağırlıklı çalışmalarda genellikle ölçek, test ve anket gibi belirli bir olguyu tespit etmeye yönelik veri toplama araçları kullanıldığı görülmüştür. Bu veri toplama araçları; çoğunlukla ekran bağımlılığı olgusunun tespitine, diğer olgularla ilişkilerini ve etkilerini ortaya çıkarmaya yönelik araçlardır. Nitel desendeği çalışmalarda da çeşitli (derinlemesine / yapılandırılmış / yarı yapılandırılmış) görüşme formları gibi nitel veri toplama araçlarıyla olgunun tespiti, ilişkilerini ve etkilerini ortaya çıkarmaya yönelik yöntemlerin kullanıldığı görülmüştür.

Referans

- Abdul Hadi, A., Roslan, S. R., Mohammad Aidid, E., Abdullah, N., & Musa, R. (2022). Development and Validation of a New Gadget Addiction Scale (Screen Dependency Scale) among Pre-School Children in Malaysia. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(24), 16916. <https://doi.org/10.3390/ijerph192416916>
- Akbalı, K. (2022). *Okul Öncesi Çocukların Teknoloji Bağımlılığı Düzeylerinin Bağlanma Örüntüleri Açısından İncelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mersin: Çağ Üniversitesi. <https://tez.yok.gov.tr> Tez No: 802357 (Erişim Tarihi: 23.08. 2023)
- Akça, H. (2018). *İstanbul İli Maltepe İlçesindeki İlkokul Çağı Çocuklarında Akran Bağımlılığı Eğiliminin Nicel Olarak İncelenmesi* (Yayımlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi. <https://tez.yok.gov.tr> Tez No: 522876 (Erişim Tarihi: 23.08. 2023)
- Altınok, B. (2020). *18-45 Yaş Arası Bireylerin Ekran Kullanma Alışkanlıkları İle Narsisizm, Öznel İyi Oluş Ve Obsesif Kompulsif Bozukluk Düzeylerinin İncelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Arel Üniversitesi. <https://tez.yok.gov.tr> Tez No: 627365 (Erişim Tarihi: 23.08. 2023)
- Arora, A., Chakraborty, P., Bhatia, M. P. S., & Mittal, P. (2021). Role Of Emotion In Excessive Use Of Twitter During COVID-19 İmposed Lockdown in India. *Journal Of Technology In Behavioral Science*, 6, 370-377. <https://doi.org/10.1007/s41347-020-00174-3>
- Arslan, K. T. (2022). *Pandemi Döneminde Çocukların Ekran Bağımlılığı İle Sosyal Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Hasan Kalyoncu Üniversitesi. <https://tez.yok.gov.tr> Tez No: 753229 (Erişim Tarihi: 23.08. 2023)
- Aybal, N. Ç. (2021). *4-11 Yaş Çocuklarda Ekran Bağımlılığı Eğiliminin İncelenmesi Ve Ebeveynlerin Ekran Bağımlılığını Önlemeye Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi). İstanbul: Sağlık Bilimleri Üniversitesi. <https://tez.yok.gov.tr> Tez No: 674047 (Erişim Tarihi: 23.08. 2023)
- Bodur, E. (2022). *Okul Öncesi Çocuklarda Ekran Bağımlılığı İle Öz Bakım Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Gelişim Üniversitesi. <https://tez.yok.gov.tr> Tez No: 747847 (Erişim Tarihi: 23.08. 2023)
- Candan, F. (2022). Türkiye'de Bilim Kurgu Sineması İle İlgili Yapılan Tezlerin Bibliyometrik Analizi. *Intermedia International E-journal*, 9 (16), 54-76. <https://doi.org/10.5>

6133/intermedia.1108406

Carrier, L. M., Rosen, L. D., Cheever, N. A., & Lim, A. F. (2015). Causes, Effects, And Practicalities Of Everyday Multitasking. *Developmental Review, 35*, 64-78. <https://doi.org/10.1016/j.dr.2014.12.005>

Cırcır, (2023). Uluslararası Dergilerde Yayımlanan Nomophobia İle İlgili Akademik Çalışmaların Bibliyometrik Analizi. 5. *Uluslararası Ankara Multidisipliner Bilimsel Çalışmalar Kongresi Tam Metin Kitabı*, 138-145.

Çınar, M. (2021). *Üniversite Öğrencilerinde Ekran Bağımlılığı Ve Etkileri* (Yayımlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi. <https://tez.yok.gov.tr> Tez No: 683280 (Erişim Tarihi: 23.08. 2023)

Deniz, N. (2022). *Üniversite Öğrencilerinde Pandemi Sürecinde Artan Kaygı Ve Ekran Bağımlılığı Arasındaki İlişki* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Gelişim Üniversitesi. <https://tez.yok.gov.tr> Tez No: 722866 (Erişim Tarihi: 23.08. 2023)

Duan, L., He, J., Li, M., Dai, J., Zhou, Y., Lai, F., & Zhu, G. (2021). Based On A Decision Tree Model For Exploring The Risk Factors Of Smartphone Addiction Among Children And Adolescents In China During The COVID-19 Pandemic. *Frontiers in Psychiatry, 12*, 652356. <https://doi.org/10.3389/fpsyt.2021.652356>

Durieux, V., & Gevenois, P. A. (2010). Bibliometric Indicators: Quality Measurements Of Scientific Publication. *Radiology, 255*(2), 342-351. <https://doi.org/10.1148/radiol.09090626>

Duygulu, S. (2021). *Covid-19 Pandemisi Ve Teknolojik Yeterlilik: Lise Öğrencilerinin Ekran Kullanım Eğilimleri Ve Ekran Süreleri Üzerine Bir Araştırma* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul: İstanbul Ticaret Üniversitesi. . <https://tez.yok.gov.tr> Tez No: 694579 (Erişim Tarihi: 23.08. 2023)

Ergin, B., & Ergin, E. (2022). "Dijital Oyun" İle İlgili Çalışmaların İncelenmesi: Bir Bibliyometrik Analiz. *TRT Akademi, 7*(16), 824-851. <https://doi.org/10.37679/trta.1142969>

Esen, R. (2021). *Yeni Medya Bağlamında Ortaya Çıkan Ekran Bağımlılığı Sonucu Bireylerin E-ticarete Yönelmesi: Trendyol örneği incelemesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi. <https://tez.yok.gov.tr> Tez No: 697315 (Erişim Tarihi: 23.08. 2023)

Etçi, Ç. (2022). *Eğitim Nasıl Finanse Edilmeli: Yönetici, Öğretmen Ve Veli Görüşleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Aydın: Aydın Adnan Menderes Üniversitesi. <https://tez.yok.gov.tr> Tez No: 763725 (Erişim Tarihi: 23.08. 2023)

Gökalp, S. (2021). *Pandemi Döneminde İlköğretim Kademesindeki Çevrimiçi Eğitim Sürecinin Öğretmen, Öğrenci Ve Ebeveynler Tarafından Değerlendirilmesi-Elazığ Örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Elazığ: Fırat Üniversitesi. <https://tez.yok.gov.tr> Tez No: 694852 (Erişim Tarihi: 23.08. 2023)

Halaç, H. H., & Öğülmüş, V. (2023). Dijital Oyun İçerikli Tezlerin Bibliyometrik Analizi. *Düzce Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Dergisi, 11*(2), 574-587. <https://doi.org/10.29130/dubited.1026672>

Harlé, B. (2019). Intensive Early Screen Exposure As A Causal Factor For Symptoms Of Autistic Spectrum Disorder: The Case For «Virtual Autism». *Trends in neuroscience and education, 17*, <https://doi.org/10.1016/j.tine.2019.100119>

Hutton, J. S., Dudley, J., Horowitz-Kraus, T., DeWitt, T., & Holland, S. K. (2020). Associations Between Screen-based Media Use And Brain White Matter Integrity In Preschool-aged Children. *JAMA pediatrics, 174*(1), <https://doi.org/10.1016/j.tine.2019.10011>

- Johnson, A. R., Sridhar, P. R., & Joseph, M. (2022). Is Screen Addiction a Problem Among Rural School-Going Adolescents? A Cross-Sectional Study in South Karnataka. *Journal of Indian Association for Child and Adolescent Mental Health*, 18(2), 137-143. <https://doi.org/10.1177/0973134222109648>
- Kınlı, İ. Ö., Kınlı, O., & Güngör, D. Ö. (2020). Uyuşturucu Kullanımı Üzerine Sosyolojik Araştırmaların Bibliometrik Analizi. *Kebikec: İnsan Bilimleri İçin Kaynak Araştırmaları Dergisi*, (49).
- Kıral, B. (2020). Nitel Bir Veri Analizi Yöntemi Olarak Doküman Analizi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 170-189.
- Király, O., Potenza, M. N., Stein, D. J., King, D. L., Hodgins, D. C., Saunders, J. B. & Demetrovics, Z. (2020). Preventing Problematic Internet Use During The COVID-19 Pandemic: Consensus Guidance. *Comprehensive psychiatry*, 100, 152180.
- Korte, M. (2020). The impact of the digital revolution on human brain and behavior: where do we stand?. *Dialogues in clinical neuroscience*, 22(2), 101-111. <https://doi.org/10.1016/j.comppsy.2020.152180>
- Koyuer, M. (2017). *Doğa Okulları; Ekoturizm Bağlamında Bir İnceleme Ve Türkiye İçin Pilot Okul Önerisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İzmir: İzmir Katip Çelebi Üniversitesi. . <https://tez.yok.gov.tr> Tez No: 469024 (Erişim Tarihi: 19.08. 2023)
- Koyuncu, B. (2022). *Çocuklarda Ekran Bağımlılığının Fiziksel Aktivite, Fiziksel Performans, Denge, Sirkadiyen Ritim Ve Yaşam Kalitesi İle İlişkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Üsküdar Üniversitesi. <https://tez.yok.gov.tr> Tez No: 715719 (Erişim Tarihi: 23.08. 2023)
- Köprülü, Ö. (2014). *Ekran Bağımlılığı Olan Çocuklarda İnsülin Duyarlılığının Değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi). İzmir: Ege Üniversitesi. . <https://tez.yok.gov.tr> Tez No: 374900 (Erişim Tarihi: 19.08. 2023)
- Köprülü, Ö., Darcan, Ş., Özbaran, B., Şan, E., Altınok, Y. A., Özen, S., & Gökşen, D. (2022). The Effect of Screen Addiction and Attention-Deficit Hyperactivity Disorder on Insulin Resistance in Children. *Journal of Dr. Behcet Uz Children's Hospital*, 12(1). <https://doi.org/10.4274/buchd.galenos.2021.89924>
- Kurt, B. S. (2021). *Okul Öncesi Eğitiminde Dinamik Matematik Öğrenme Nesnelerinin Kullanılması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi. <https://tez.yok.gov.tr> Tez No: 705653 (Erişim Tarihi: 23.08. 2023)
- Li, H., Luo, W., & He, H. (2022). Association of Parental Screen Addiction with Young Children's Screen Addiction: A Chain-Mediating Model. *International journal of environmental research and public health*, 19(19), 12788. <https://doi.org/10.3390/ijerph191912788>
- Macit, Z. B., & Kavafoğlu, S. (2019). Screen: Subject Of All Information Technology Addiction. *Middle Black Sea Journal of Health Science*, 5(3), 293-301. <https://doi.org/10.19127/mbsjohs.542122>
- Meriç, S. (2022). *Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Pandemi Dönemindeki Uzaktan Eğitim Deneyimleri Üzerine Bir Araştırma* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Antalya: Akdeniz Üniversitesi. <https://tez.yok.gov.tr> Tez No: 749465 (Erişim Tarihi: 23.08. 2023)
- Okubo, Y. (1997). *Bibliometric Indicators and Analysis of Research Systems: Methods and Examples* (No. 1997/1). OECD Publishing.
- Pektaş, Ç. & Aydın, S. (2022). Sanal Kaytarma Konusunda Hazırlanan Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Profili. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (48) , 89-108. <https://doi.org/10.30794/pausbed.946397>

- Przybylski, A. K., & Weinstein, N. (2019). Digital Screen Time Limits And Young Children's Psychological Well-being: Evidence From A Population-based Study. *Child development, 90*(1), e56-e65. <https://doi.org/10.1111/cdev.13007>
- Qing, L., Chun, D., Ock, Y. S., Dagestani, A. A., & Ma, X. (2022). What Myths About Green Technology Innovation And Financial Performance's Relationship? A Bibliometric Analysis Review. *Economies, 10*(4), 92. <https://doi.org/10.3390/economies10040092>
- Rahayu, I. S., Karana, I., Hardiansyah, M. A., Dewi, D. H., & Elihami, E. (2021). The Relationship Of Online Game Addiction With Learning Motivation In School Age Children On COVID-19 Pandemic. *Linguistics and Culture Review, 5*(1), 384-396. <https://doi.org/10.21744/lingcure.v5n1.1650>
- Semaille, P. (2009). The New Types Of Addiction. *Revue Medicale de Bruxelles, 30*(4), 335-357.
- Siani, A., & Marley, S. A. (2021). Impact Of The Recreational Use Of Virtual Reality On Physical And Mental Wellbeing During The Covid-19 Lockdown. *Health and Technology, 11*, 425-435. <https://doi.org/10.1007/s12553-021-00528-8>
- Sigman, A. (2017). Screen Dependency Disorders: A New Challenge For Child Neurology. *Journal Of the International Child Neurology Association*. <https://doi.org/10.17724/jicna.2017.119>
- Singh, R. (2022). Perils Of Screen Addiction. *AKGEC International Journal of Technology, 13*, 40-44.
- Tuncer, M., Dikmen, M., & Vural, M. (2022). Dijital Oyun Bağımlılığı, Davranış Problemleri ve Akademik Performans: Bibliyometrik Bir Haritalama. *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi, 5*(7), 913-933.
- Van Eck, N., & Waltman, L. (2010). Software survey: VOSviewer, a computer program for bibliometric mapping. *scientometrics, 84*(2), 523-538.
- Weingart, P. (2005). Impact of bibliometrics upon the science system: Inadvertent consequences?. *Scientometrics, 62*, 117-131.
- Yaman, Ö. M. (2021). *Türkiye'de Gençlik ve Bağımlılık: Bibliyometrik ve Tematik Bir Araştırma (1910–2020)*. İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları.
- Yılmaz, E. (2022). *Geleceğe Sağlıklı Adımlar Programı'nın Çocukların Temel Hareket Becerilerine Ve Beslenme Alışkanlıklarına Etkisinin İncelenmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi. <https://tez.yok.gov.tr> Tez No: 746928 (Erişim Tarihi: 23.08. 2023)
- Yılmaz, M., & Candan, F. (2020). Pandemiden İnfodemiye Medyada COVID-19'un Seyri Üzerine Bir Değerlendirme. *Journal of Cyprus Studies, 21*(46).
- Yobel, L. A. (2019). A Study on Screen Addiction Among Adolescents. *International Journal of Research in Engineering, Science and Management, 2*(10).
- Zhao, J., Zhang, Y., Jiang, F., Ip, P., Ho, F. K. W., Zhang, Y., & Huang, H. (2018). Excessive Screen Time And Psychosocial Well-being: The Mediating Role Of Body Mass Index, Sleep Duration, And Parent-child Interaction. *The Journal of pediatrics, 202*, 157-162. <https://doi.org/10.1016/j.jpeds.2018.06.029>